

KLUSUMA AUGLIS
—
THE FRUIT
OF SILENCE

SKANI
SOUND OF
LATVIA

1. KRISTAPS PĒTERSONS

Incessant Jealousy / Nerimstošā greizsirdība / 8:36
William Shakespeare / Viljams Šekspīrs

2. MAIJA EINFELDE

Lux Aeterna / Mūžīgā gaisma / 6:20
Roman Catholic Requiem Mass / Romas katoļu sēru mesa

3. JURIS KARLSONS

Le lagrime dell'anima / Dvēseles asaras / 12:27
Juris Karlsons

4. SANTA RATNIECE

Fuoco Celestis / Debesu uguns / 13:55
Prayers of St. Francis of Assisi / Sv. Asīzes Franciska lūgšanas

5. ĒRIKS EŠENVALDS

A Drop in The Ocean / Piliens okeānā / 8:22
Pater Noster, St. Francis of Assisi's Prayer for Peace, Prayer of Mother Teresa /
Tēvreize, Sv. Asīzes Franciska lūgšana mieram, Mātes Terēzes lūgšana

6. MĀRTIŅŠ VIĻUMS

Le temps scintille... / Laiks mirgulo... / 11:24
Pol Valéry, Rainer Maria Rilke / Pols Valerī, Reiners Marija Rilke

7. PĒTERIS VASKS

The Fruit of Silence / Klusuma auglis / 7:26
Mother Teresa / Māte Terēze

Kultūras ministrija

Performers / Atskano: Latvian Radio Choir / Latvijas Radio koris (1- 7)

Conductor / Diriģents: Sigwards Klava

Soloists / Solisti: Dace Strautmane (alto / alts) (1), Agate Burkina (soprano / soprāns) (2),
Ieva Ezeriete (soprano / soprāns) (3, 5), Līga Paegle (alto / alts) (5),
Vestards Šimkus (piano / klavieres) (3, 7), Guna Šnē (cello / čells) (4)

Recorded at / Ieskanots: Riga St. John's Church, October 2014 /

Rīgas Sv. Jāņa baznīcā 2014. gada oktobrī

Executive producers / Izpildproducenti: Egīls Šēfers, Egils Štāls

Recording engineer / Skaņu inženieris: Andris Ūze

Editing, mixing & mastering / Skaņas apstrāde un māsterings: Sigwards Klava

Text / Teksts: Inga Žilinska

Translation / Tulkojums: Amanda Māra Jātniece

Text editor / Tekstu redaktore: Ināra Jakubone

Design / Dizains: Gundega Kalendra

Photos / Foto: Jānis Deinats, Edmunds Mickus

© LMIC / Latvijas Koncerti, Riga 2015

© LMIC / Latvijas Koncerti, Riga 2015

LMIC/SKANI 039

Skani! Resound! – the first breath of a song is kindled like the spark of a fire. Resound! – and this new label in anticipation of Latvia's 100th anniversary is given a name – *Skani!*

The first contribution in *Skani* Centennial Series is from the Latvian Radio Choir, a choir with a very rich history and a likewise magnificent present.

Our first professional composers worked at a time when Latvians were united by a desire for a national identity of their own and – several decades later – their own independent state. Composers translated this yearning into music and thus almost literally became “the voice of the people”.

This “voice of the people” was nurtured by the Song Festival movement, which has managed to survive from its beginnings in 1873 through the first years of independence and the years of Soviet occupation to the present day. Throughout its history it has served as a way of conveying the energy accumulated and cultivated by the people, and no political power or ideology has been able to weaken this form of self-expression. It is possibly this very singing together and making music together that stimulated the awakening of Latvian self-confidence and the idea of a Latvian state.

Today, as in the past, Song Festivals are an important catalyst for the creation of new music. And if it turns out that the huge Song Festival choir of 15,000 singers is not an instrument elastic enough for a contemporary composer's flights of creativity, then the Latvian Radio Choir steps in to help. The professionally trained and experienced chamber choir and its skilled soloists offer unfailing timbre and technique.

Conductor Sigwards Kļava says: “In this selection we wanted to accent the nuances and qualities that are characteristic of and important in contemporary Latvian choral music. My intention was not to create a comprehensive retrospective or a selection of the best works; instead, I wanted to create an overview of trends and quality in Latvian choral music by highlighting our uniqueness, our fine culture of performance and our musical taste. Those are values that are always noticed in the global context of music.”

The composer **Kristaps Pētersons** (1982) writes copiously and diversely, plays the double bass and gladly experiments with non-traditional musical ideas. His opera *Mihails un Mihails spēlē šahu* (Mikhail and Mikhail Play Chess, 2012), which masterfully reconstructs the duel between Riga-born Mikhail Tal and Mikhail Botvinnik at the 1960 World Chess Championship, recently received Latvia's highest music award, the Grand Music Award.

Pētersons' compositions are almost always supported by a finely worked, provocative and often theatrical concept, which gives the music an unusual aura of secrecy and intimacy. This time, the composer has been inspired by William Shakespeare's Sonnet 40 (*Take all my loves, my love, yea take them all*). The drama in his opus **Incessant Jealousy** (2012) revolves around the various emotional states of jealousy. The emotional temperature climbs, then a sense of calm alternates with a plaintive mildness, until it transforms into a desperate surge of feelings. The lightly sensitive and vibrating texture and the soloist's exalted *sprechgesang* lulls the meaning of the text to sleep, bringing individual syllables and word combinations to the fore. Meaningfully, this effect dominates in all of the voice groups, not only the solo.

Pētersons has turned to Shakespeare more than once. He has also previously written for the Latvian Radio Choir, and their joint project, a recording of the composition *Twilight Chants*, was voted the winner of the 2009 UNESCO International Rostrum of Composers in the category for composers under the age of 30.

Maija Einfelde (1939) has also composed for the Latvian Radio Choir several times. They enjoyed a particularly fruitful cooperation in 1997, when Einfelde's chamber oratorium *Pie zemes tālās...* (At the Edge of the Earth), sung by the Radio Choir, won the Barlow Endowment prize for composers in the United States. Einfelde most often creates her even-tempered and reserved canvases of broad musical brush strokes in the genre of chamber music, although she has also used direct and harsh expression, and vivid colours when writing for the symphonic orchestra. Her funeral mass prayer ***Lux aeterna*** (2014) was originally intended for choir and symphonic orchestra, but in the end emerged

for voice and vibraphone. The recording included on the CD is the most recent version of this composition, for choir and Tibetan bells, a combination suggested by Sigvards Kļava.

Juris Karlsons (1948), the long-standing rector of the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music and a professor of composition, dedicated his contemplative ***Le lagrime dell'anima*** (Tears of the Soul, 2013) to Sigvards Kļava, the Latvian Radio Choir and pianist Vestards Šimkus. The composition – almost an exercise in vocalisation for choir and piano – is a fairly untypical musical gem by Karlsons. The text couplet – an address to God – is also not typical in that the composer created it himself: *The soul's tears vanish in the brilliance of the stars. Are you there, where my heart gazes?*

For sonorousness, the couplet has been translated into Italian. Regarding its musical rendition, the composer says: "Here there are only seven simple notes born on a beautiful summer evening as you gaze into the sunset. The stars slowly begin to shine – one, then another, and another. You wait for each next star. Like the stars, the seven sounds are gradually born under the pianist's fingers; they appear as choir sounds somewhere in the silence and, on a shared path of development, meld into a melodic line." The technically complex seven-sound idea creates an unusual, tonal and lyrical melody.

Mārtiņš Viļums, Ēriks Ešenvalds and Santa Ratniece are composers of the same generation who have all grown up with and experienced similar cultural and political events and social processes. Interestingly, all three won the UNESCO International Rostrum of Composers award three years in a row: Ratniece in 2004 with ...*sens nacre...* for instrumental ensemble, Viļums in 2005 for *Le temps scintille* for vocal group and Ešenvalds in 2006 for *Légende de la femme emmurée* for choir.

Santa Ratniece's (1977) music is one of the most original sound worlds in Latvia today. Her proportionally weighed and carefully carved compositions hide many different layers. By delving into the diversity of timbre and surrendering herself to intuition, Ratniece leads the listener to the most ancient

culture layers, towards the almost physically tangible substance of sound or the micro-universe of sound. In accordance with the searches and findings of Giacinto Scelsi and Claude Vivier, Ratniece continually searches for new depths and nuance of sound and often turns to phenomena of nature for inspiration.

Ratniece's **Fuoco celeste** (Heavenly Fire, 2011) was inspired by the worldview of St. Francis of Assisi – love towards all living things, trees, waters, fishes and animals. "St. Francis of Assisi's sermon to the birds seemed to me the ideal text, because it corresponds with my own worldview. After the sermon, the birds fly away to the four directions, forming a cross. The second text I used here is from St. Francis of Assisi's writings; I altered it a bit and accented the most important aspects. The cello voice is St. Francis of Assisi's love, which touches everything, here melting into the choir, there swimming back out again."

Having sung in the State Choir *Latvija* for several years, **Ēriks Ešenvalds** (1977) has studied and masterfully found the key to a good choir sound. It seems he is currently the leader among Latvian composers in terms of the frequency in which his compositions are performed worldwide, and he can thank this ranking to the immense popularity of his choral works. Ešenvalds spent two years in England with a fellowship from Cambridge University's Trinity College recently. He is inspired by Gérard Grisey's spectral tone colours and Michael Finnissy's "noise music" as well as the wonders of nature: stars, constellations and various optical phenomena such as halos. His most recent interest is the northern lights, which he has observed from Norway to Alaska.

Ešenvalds' **A Drop in the Ocean** contains lines from St. Francis of Assisi, the Lord's Prayer (Pater noster), chants of the Calcutta mission nuns and Mother Teresa's words: *My work is nothing, but a drop in the ocean, but if I did not put that drop, the ocean would be one drop the less...* The range of sound elements used by the composer is extremely rich, from a tender and breezy breath, light whistles and soft recitation to sudden calls, powerful unisons and sonorous choral *tutti*. Ešenvalds composed this dedication to Mother Teresa in 2006 for the youth choir *Kamēr...* as their entry in the 4th World Choir Games. Both the choir and the composition won gold medals at the games.

Mārtiņš Viļums (1974) studied composition in Vilnius, where he also studied Lithuanian folklore. But his most significant inspiration comes from France, from Claude Debussy and particularly Olivier Messiaen. Viļums has introduced a new style to Latvian music with his experiments in microsonics, the use of an invented language and the ability to combine dreamlike visions with a unique interpretation of mythology.

Viļums' glistening world of ***Le temps scintille*** (Time scintillates, 2003), which was premièred in 2005, is one of the results of the Latvian Radio Choir's musical experiments and searches. Lines from Paul Valéry's poem *The Graveyard by the Sea* and Rainer Maria Rilke's *Duino Elegies* inspired Viļums to dress in sound his understanding of life – that life is a lightly glittering, flashing span of time in which we flow. Music critic Orests Silabriedis has precisely noted that the musical material of this composition resembles *sprechgesang*, while the multi-layered intonations and sound colours are akin to the flow of subconsciousness. The version of the composition on this CD is for mixed choir (2013).

Pēteris Vasks (1946) is the best-known Latvian composer in the world today. This recognition grew out of the composer's long experience but was also, possibly, the result of his publisher's, Schott Music, continual efforts and care for "their" authors. Above all, however, is the music, which Vasks knew how to skilfully transform from a "youthful" avant-garde language with a considerable shot of sonority and aleatoricism into a contemplative and even-tempered maturity.

The Fruit of Silence was commissioned by the Schleswig-Holstein Music Festival. Composed in 2013, the first version of the composition was created for a cappella choir. This CD presents the second version, for choir and piano. It features Mother Teresa's succinct words: *The fruit of silence is prayer. The fruit of prayer is faith. The fruit of faith is love. The fruit of love is service. The fruit of service is peace.*

Vasks adds: "This is a very quiet meditation about the road. There are five instructions on the signs along this road: prayer, faith, love, service, peace. With this composition I want to remind people about the existence of this road."

On the recording, four singers from the Latvian Radio Choir sing solos. **Agate Burkina**, a professional violinist, is one of the choir's youngest singers. She has been singing together with **Ieva Ezeriete**, the choir's most experienced soprano, for only a couple of seasons. **Dace Strautmane** is the engine behind the choir's alto section, an excellent musician with a sonorous voice and ample experience. **Līga Paegle** has joined the choir's altos only recently, and it seems her career as a pianist will now be competing with her career as a singer.

Guna Šnē is the concertmaster for the cello section of the State Chamber Orchestra *Sinfonietta Rīga*. Following studies in Eleonora Testeļeca's class in Riga, Šnē continued her studies in the cello and chamber orchestra classes at the Hanns Eisler School of Music in Berlin. In 2010, she won the 17th International Johannes Brahms Competition in Austria together with pianist Rūdolfs Vanks. In addition to the orchestra, Šnē also participates in the female chamber music trio *Art-i-shock*.

Pianist **Vestards Šimkus'** name is definitely known to those who take an interest in piano music. He performs regularly in Latvia and abroad, records interesting piano programmes and also composes music. Šimkus has studied with Lazar Berman and Dmitry Bashkirov as well as Daniel Pollack and Vadim Suhnov. He has won several prestigious competitions as well as the Latvian Grand Music Award.

The Latvian Radio Choir (1940) ranks among the best chamber choirs in Europe. Due to its refined musical taste, intelligence and unique rich sound ranging from crystal clarity to orchestral fullness to the surpassing of human vocal boundaries, the choir has become a special brand on the global map of choral music. Two conductors have worked with the choir since 1992: its artistic director and chief conductor Sigvards Klava and conductor Kaspars Putniņš.

The choir's repertoire ranges from Renaissance music to the most complex scores by contemporary composers. The choir can be called a laboratory of sound; its singers are constantly developing their skills by unlocking the mysteries of traditional singing, quarter-tone and overtone singing and other unusual vocal techniques. The choir laid the foundation for a new understanding of

the possibilities of the human voice. One could even say it has created a new paradigm for choral singing, in which the timbre of each singer's voice has a strikingly individual meaning and role in every performance.

The choir has a broad repertoire, but it places emphasis on performing and recording Latvian music as well as expanding the boundaries of technique and technology that open the composer and listener to new understandings of the possibilities of the human voice.

The Latvian Radio Choir has performed in many countries around the world, has participated in prestigious music festivals and has performed in renowned concert halls in Europe, the United States and Australia. In addition to approximately 60 concerts annually in Latvia and abroad, the choir makes an average of four recordings a year in cooperation with publishers such as *ECM*, *Hyperion Records*, *BIS*, *GB Records*, *Ondine* and *Naïve*. Its *ECM* recording of Estonian composer Arvo Pärt's album *Adam's Lament* – directed by Tõnu Kaljuste and with the participation also of *Sinfonietta Rīga*, *Vox Clamantis*, the Estonian Philharmonic Chamber Choir and the Tallinn Chamber Orchestra – won a *Grammy* award for best choral performance in 2014.

Sigvars Klava (1962) is one of Latvia's most noteworthy conductors, who also works as a music producer and teaches conducting. He has been the artistic director and chief conductor of the Latvian Radio Choir for over twenty years. As the direct result of his focused work, the choir has become a vibrant and internationally known vocal group in which each singer is a creative individual. Klava is an excellent manager, an inexhaustible generator of ideas and a seeker of new paths. He has been a chief conductor at the Latvian Song Festival several times and is now helping to raise the next generation of conductors in his role as professor of choir conducting at the Jāzeps Vītols Latvian Academy of Music. He has received the Latvian Cabinet of Ministers Award for his creative work and has several times been the winner of Latvia's highest award in music, the Latvian Grand Music Award.

Sigvards Klava

Kristaps Pētersons / Incessant Jealousy**William Shakespeare**

Take all my loves, my love, yea take them all;
 What hast thou then more than thou hadst before?
 No love, my love, that thou mayst true love call;
 All mine was thine, before thou hadst this more.
 Then, if for my love, thou my love receivest,
 I cannot blame thee, for my love thou uses;
 But yet be blamed, if thou thy self deceivest
 By wilful taste of what thyself refusest.
 I do forgive thy robbery, gentle thief,
 Although thou steal thee all my poverty:
 And yet, love knows it is a greater grief
 To bear love's wrong, than hate's known injury.
 Lascivious grace, in whom all ill well shows,
 Kill me with spites; yet we must not be foes.

Maija Einfelde / Lux Aeterna**Roman Catholic Requiem Mass**

Lux æterna luceat eis, Domine,
 cum sanctis tuis in æternum, quia pius es.
 Requiem æternam dona eis, Domine,
 et lux perpetua luceat eis.

Juris Karlsons / Le lagrime dell'anima**Juris Karlsons**

Le lagrime dell'anima si sciolgono
 nello splendere delle stelle.
 Sei proprio tu là, dove guarda il mio cuore?

Santa Ratniece / Fuoco Celestis**Prayers of St. Francis of Assisi**

Altissimo glorioso Dio,
 illumina le tenebre de lo core mio.
 Et dame fede dicta,
 speranza certa e carità perfecta,
 senno e cognoscimento,
 Signore,
 che faccia lo tuo santo e verace comandamento.
 Amen.

Sirocchie mie uccelli,
 voi siete molto tenute a Dio vostro creatore,
 e sempre e in ogni luogo il dovete lodare,
 imperòche v'ha dato la libertà di volare in ogni
 luogo;

anche v'ha dato il vestimento duplicito e triplicato;
 appresso, perché elli riserbò il seme di voi in
 nell'arca di Noè,
 acciòche la spezie vostra non venisse meno nel
 mondo;

Oltre a questo, voi non seminate e non mietete,
 e Iddio vi pasce e davi li fiumi e le fonti per
 vostro bere,
 e davi gli monti e le valli per vostro refugio,
 e gli albori alti per fare li vostri nidi.
 Onde molto v'ama il vostro Creatore,
 poich'egli vi dà tanti beneficii,
 e però guardatevi,
 sirocchie mie, del peccato della ingratitudine,
 e sempre vi studiate di lodare Iddio.

Tu sei amore,
 Tu sei carità,
 Tu sei sapienza,
 Tu sei umiltà,
 Tu sei pazienza,
 ...bellezza
 ...mansuetudine
 ...sicurezza
 ...quiete
 ...gaudio
 ...letizia
 ...speranza
 ...giustizia
 ...temperanza
 ...ricchezza
 ...sufficienza
 ...protettore
 ...custode
 ...difensore
 ...fortezza
 ...refrigerio
 ...fede
 ...dolcezza
 ...vita eterna

Et dimitte nobis debita nostra,
 Sicut et nos dimittimus debitoribus nostris.
 Et ne nos inducas in temptationem,
 Sed libera nos a malo.
 Amen.

Lord, make me a channel of your peace,
 Where there is hatred, let me sow love,
 Where there is injury, let me sow pardon,
 Where there is discord, let me sow harmony,
 Where there is error, I may bring truth,
 Where there is doubt, let me sow faith,
 Where there's despair, let me sow hope.

Where there are darkness, I may bring light,
 Where there is sadness, I may bring joy,
 Where there are darkness,
 Where there are sadness, sadness and darkness,
 doubt, injury, hatred, despair and hatred,
 sadness, error, discord and error and despair,
 hatred, injury, doubt, despair
 I may bring light, I may bring joy.
 I may bring light!

Oh, that I had the wings of a dove!
 I would fly away.
 I would flee far away and be at rest,
 I would find my place of shelter far from the
 tempest and storm.

Jesus, You are my God,
 Jesus, You are my Spouse,
 Jesus, my Life, my Love, my all in all.

My work is nothing,
 But a drop in the ocean,
 But if I did not put that drop,
 The ocean would be one drop the less...

Ēriks Ešenvalds / A Drop in The Ocean

Pater Noster, St. Francis of Assisi's Prayer for
 Peace, Prayer of Mother Teresa
 Pater noster, qui es in coelis,
 Sanctificetur nomen tuum.
 Adveniat regnum tuum.
 Fiat voluntas tua, sicut in caelo et in terra.
 Panem nostrum quotidianum da nobis hodie,

Mārtiņš Viļums / Le temps scintille...

Pol Valéry, Rainer Maria Rilke

[...]

Le temps scintille et le songe est savoir

[...]

Et le ciel chant à l'âme consumée

Le changement des rives en rumeur

[...]

Wir nur ziehen allem vorbei luftiger Austausch

[...]

Sur mes yeux clos, secrets éblouissants

[...]

Ein Mal

jedes, nur ein Mal. Ein Mal und nicht mehr

Ah! Le soleil... Quelle ombre de tortue

und wir auch ein Mal

[...]

Pour l' âme, Achille immobile à grands pas!

Siehe, ich lebe. Woraus? Weder Kindheit noch

Zukunft

werden weniger ... Überzäliges Dasein

entspringt mir im Herzen.

[...]

Allez! Tout fuit! Ma présence est poreuse,

[...]

Le don de vivre a passé dans les fleurs!

[...]

nehmen immer Abschied.

[...]

A pris déjà ton parti lentement

[...]

Qu'un long regard sur le calme des dieux!

Pēteris Vasks / The Fruit of Silence

Mother Teresa

The fruit of Silence is prayer.

The fruit of Prayer is faith.

The fruit of Faith is love.

The fruit of Love is service.

The fruit of Service is peace.

Skani! – šķind saktām rotāts tautastērps un zvārgulis trijdeksnī. Skani! – šķīlas uguns dzirksts dziesmas pirmajai elpai. Skani! – tiek vārdā likts šim mūzikas ierakstu pūram, ko locīsim, valsts simtgadi gaidot. Pirmo artavu tam devis koris ar ne tikai senu un bagātu vēsturi, bet arī krāšņu šodienu – Latvijas Radio koris.

Metot skatu pagātnē, jāatceras, ka mūsu pirmie profesionālie komponisti darbojās laikā, kad latviešus vienoja vēlme pēc savas nacionālās identitātes un kopības apjaušanas, un vairākas desmitgades vēlāk – jau pēc savas neatkarīgas valsts. Komponisti pārtvēra šo noskaņojumu mūzikā un kļuva gandrīz vai tiešā vārda nozīmē par "tautas balsi".

Šī "tautas balss" drošu ietērpu rada Dziesmusvētku kustībā, kas kopš Pirmajiem Vispārīgajiem latviešu Dziedāšanas svētkiem 1873. gadā spēja pastāvēt ne tikai Latvijas brīvvalsts laikā, bet turpināja būt tautā uzkrātās un kultivētās enerģijas izlādes veids arī padomju okupācijas gados. Neviena politiskā vara vai ideoloģija nav varējusi vājināt šo pašizteikšanās veidu. Iespējams, tieši kopā nākšana, kopā dziedāšana, kopā skanēšana rosināja latviešu sabiedriskās dzīves aktivizēšanos, kā arī bija stimuls nacionālās pašapziņas atmodai un Latvijas valsts idejas tapšanai.

Gan toreiz, gan arī šodien Dziesmusvētki ir būtisks katalizators jaunas oriģinālmūzikas radīšanai. Un, ja gadās, ka mūsdienu skaņraža domas lidojumam lielais Dziesmu svētku kopkoris izrādās esam nepietiekoši elastīgs instruments, talkā nāk Latvijas Radio koris – profesionāli skolotu, pieredzē rūdītu un prasmīgu solistu kamerkoris, piedāvājot neizsmēļamu tembru un tehnisko paņēmienu paleti.

Dirigents Sigwards Klava saka: *Veidojot šo kora mūzikas ierakstu programmu, gribējās akcentēt tās nianes un kvalitātes, kas raksturīgas un aktuālas šodienas latviešu kormūzikā. Necentos izveidot visaptverošu kora dziesmu retrospekciju vai labāko skaņdarbu izlasi, bet drīzāk vēlējos radīt priekšstatu par Latvijas kormūzikas tendencēm, kvalitāti un kopainu, parādot un izceļot mūsu savdabību, izpildījuma smalko kultūru un muzikālo gaumi. Tās ir vērtības, kuras allaž tiek pamanītas pasaules mūzikas kontekstā.*

Komponists **Kristaps Pētersons** (1982) raksta daudz un daudzveidīgi, spēlē kontrabasu, un labprāt atsaucas netradicionāliem muzikāliem eksperimentiem un idejām. Par operu *Mihails un Mihails spēlē šahu* (2012), kurā meistarīgi atveidots Rīgā dzimušā Mihaila Tāla un Mihaila Botviņnika duelis 1960. gada Pasaules šaha čempionātā, Kristaps nule kā sanēmis valsts augstāko atzinību mūzikā – Lielo mūzikas balvu.

Viņa opusus gandrīz vienmēr balsta smalki izstrādāta, provokatīva, bieži vien teatrāla koncepcija, kas mūzikai piešķir neparastu noslēpuma un intimitātes auru. Šoreiz komponistu saistījušas Viljama Šekspīra 40. soneta vārsmas. Opusa **Incessant Jealousy** (Nerimstošā greizsirdība, 2012) drāma izgaismo greizsirdības emocionālos stāvokļus – emocionālā temperatūra te krītas, te kāpj, miers mijas ar žēlabainu maigumu, līdz pāraug izmisīgā jūtu bangojumā. Viegli jutekliskā, virmojošā faktūra un solistes eksaltētā dziedruna iemidzina teksta jēgu, priekšplāna izvirzot atsevišķu zilbju un burtu fonēmas. Zīmīgi, ka tās dominē ne tikai solo balsī, bet visās balsu grupās.

Viljama Šekspīra dzejai komponists pievērsies vairākkārt. Arī Latvijas Radio korim viņš rakstījis jau iepriekš, un kopīgi veiktais cikla *Mijkrēša dziedājumi* ieskaņojums 2009. gadā tika novērtēts kā labākais UNESCO starptautiskajā konkursā *Rostrum* komponistu grupā līdz 30 gadu vecumam.

Arī **(1939) Latvijas Radio korim rakstījusi ar prieku un ne reizi vien. Īpaši veiksmīgi sadarbība izvērtās 1997. gadā, kad Radio kora grupas dziedātā kameroratorija *Pie zemes tālās...* tika atzīta par labāko Bārlova fonda rīkotajā kompozīciju konkursā ASV. Einfeldes plašiem triepieniem gleznotie nosvērti atturīgie audekli biežāk top kamermūzikas žanros, tomēr komponistei nav svešas arī simfoniskā orķestra krāsas un tieša, skarba ekspresija. Sēru mesas līgšana **Lux aeterna** (Mūžīgā gaisma, 2014) sākotnēji bija iecerēta korim un simfoniskajam orķestrim, tomēr dzima balsīm un vibrafonam. Šai CD iekļautais ieraksts ir skaņdarba nesenākā versija – korim un Tibetas zvaniem, ko rosinājis diriģents Sigwards Kjava.**

Juris Karlsons (1948), Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas ilggadējs rektors un pašreiz Kompozīcijas katedras profesors, apcerīgo *Le lagrime dell'šanima* (Dvēseles asaras, 2013) veltījus Sigvardam Kļavam, Radio korim un pianistam Vestardam Šimkum. Šī – gandrīz vai vokālīze balsīm un klavierēm – ir visai netipiska Karlsona daiļrades pērle. Arī tai ziņā, ka teksta divrindi – uzrunu Dievam – autors radis pats sevi: *Dvēseles asaras izgaist zvaigžņu mirdzumā. Vai Tu esi tur, kurp raugās mana sirds?*

Skanīguma labad divrinde tulkota itāļu valodā un par tās muzikālo atveidu komponists saka: *Seit ir tikai septiņas vienkāršas notis, kas piedzimst vienā skaistā vasaras vakarā, kad skaties saulrietā. Lēnām iedegas zvaigznes, – viena, tad vēl kāda. Tu gaidi, kad būs nākamā. Septiņas skaņas kā zvaigznes pakāpeniski dzīmst zem pianista pirkstiem, kaut kur klusumā tās parādās kora intonācijās, un, kopīgi attīstības ceļu ejot – savijas melodiskā līnijā.* Tehniskajā ziņā gana komplikētā septiņu skaņu ideja rada īpatnēju, tonālu un lirisku melodiju.

Mārtiņš Viļums, Ēriks Ešenvalds un Santa Ratniece ir vienas paaudzes mākslinieki; tos "barojuši" līdzīgi kultūrpolitiskie notikumi un sociālās norises. Interesanti, ka trīs gadus pēc kārtas tieši šo komponistu mūzikas ieraksti izcīnījuši Latvijai godalgotās vietas UNESCO Starptautiskā komponistu konkursā ROSTRUM (2004 – Santas Ratnieces ...sens nacre... instrumentālam ansamblim, 2005 – Mārtiņa Viļuma *Le temps scintille* vokālajai grupai, 2006 – Ērika Ešenvalda *Légende de la femme emmurée* korim).

Santas Ratnieces (1977) skaņu pasaule ir viena no oriģinālākajām latviešu mūzikā. Grodi grebtās, proporcijās izsvērtās struktūras slēpj virkni atšķirīgu slāpnu. Rūpīgi iedzīlinoties tembru pasaules daudzveidībā un ļaujoties intuīcijai, komponiste klausītāju aizvedīs vissenāko kultūrlāņu, teju fiziski taustāmas skaņu matērijas vai skaņas mikropasaules virzienā. Atsaucoties uz Džačinto Šelsi un Kloda Vivjē daiļradi, Ratniece meklē arvien jaunas skaņas dzīles un nianses, kā arī ar aizrautību pēta dabas fenomenus.

Santas Ratnieces **Fuoco celeste** (Debesu uguns, 2011) iedvesmojis Sv. Asīzes Franciska pasaules redzējums: *mīlestība pret visu dzīvo radību, kokiem,*

ūdeņiem, zivīm un dzīvniekiem. Asīzes Franciska spredikis putniem man šķita ideāls teksts, jo tas saskan arī ar manu pasaules redzējumu. Pēc sprediķa putni aizlido uz visām četrām debesspusēm, veidojot krusta zīmi. Otrs teksts, ko šeit izmantoju, ir no Asīzes Franciska rakstiem; to mazliet izmainīju un izcēlu svarīgāko. Savukārt čella balss ir Sv. Asīzes Franciska mīlestība, kas pieskaras absolūti visam, brižiem iekūstot korī, brižiem izpeldot laukā.

Ēriks Ešenvalds (1977), vairākus gadus būdams Valsts akadēmiskā kora *Latvija* tenors, smalki izpētījis un meistarīgi atradis kora labskanības atslēgu. Šķiet, ka atskanojumu skaita ziņā visā pasaulē viļš ieņem līderpozīciju latviešu komponistu vidū, un tā tas ir tieši viņa kora darbu milzīgās popularitātes dēļ. Kā komponists/stipendiāts Ēriks Ešenvalds rezidējis Kembridžas universitātes Trīsvienības koledžā. Viņu aizrauj Žerāra Grizē spektrālās spēles un Maikla Finisija "trokšņu mūzika", kā arī dabas "brīnumi": zvaigznnes, zvaigznāji un dažādas optiskās parādības kā, piemēram, viltus saules (Halo). Nesenākā aizraušanās saistīta ar ziemeļblāzmu, ko Ešenvalds vērojis no Norvēģijas līdz pat Aļaskai.

Svētā Asīzes Franciska rindas līdzās kristiešu Tēvreizei (Pater noster), Kalkutas misijas māsu dziedājumam un Mātes Terēzes vārdiem – *Viss, ko mēs darām ir tikai piliens okeānā. Bet, ja mēs to nedarītu, okeāns būtu par vienu pilienu mazāks* – skan Ērika Ešenvalda **A Drop in the Ocean** (Piliens okeānā). Ārkārtīgi bagātīgs ir komponista izraudzīto skaņveides elementu klāsts – no liegas, vējainas elpas, viegliem svilpniem un klusinātās rečitācijas līdz spējiem izsaucieniem, spēcīgiem unisoniem un pilnskanīgam kora *tutti*. Šo veltījumu Mātei Terēzei Ešenvalds sacerēja 2006. gadā jauniešu kora *Kamēr...* startam 4. Pasaules koru olimpiādē. Koris un arī jaundarbs olimpiādē tika pie zelta medaljām.

Mārtiņš Vilums (1974) kompozīciju studējis Viļnā. Tur dzīvojot, pētījis arī lietuviešu folkloru, taču nozīmīgākie Viluma iedvesmotāji ir franči – Klods Debisi un jo īpaši Olivijē Mesiāns. Vilums latviešu mūzikā ienesis jaunas stilistikas vēsmas ar eksperimentiem mikrosonorikā, ar pašizdomātās valodas lietojumu un spēju sapņainas vīzijas pārliecinoši kombinēt ar savdabīgu mitoloģijas interpretāciju.

Mārtiņa Viļuma margojošā pasaule ***Le temps scintille*** (Laiks mirguļo, 2003) ir viens no Latvijas Radio kora grupas eksperimentu un meklējumu augļiem, kas pirmsatskaņojumu piedzīvoja 2005. gadā. Pola Valerī dzejoļa "Piejūras kapsēta" un Rainere Marijas Rilkes "Duinas eleģģijas" rindas inspirējušas skaņās tērpt to sapratni par dzīvi, kas tuva arī pašam koponistam: dzīve ir gaisīga mirguļošana, zibsnījošs laika sprīdis, kurā mēs plūstam. Mūzikas žurnālists Orests Silabriedis precīzi norādījis, ka šī skaņdarba skaniskais materiāls līdzinās dziedrunai, savukārt daudzslānainās intonācijas un skaņukrāsas ir rada zemapziņas plūsmai. Šajā albumā iekļauta kompozīcijas versija jauktam korim (2013).

Pēteris Vasks (1946) šodien ir pasaulē pazīstamākais latviešu komponists. Šo atpazīstamību veicinājusi gan gadu gaitā krātā pieredze, gan, iespējams, arī izdevniecības Schott Music nerimtiņgās rūpes par "saviem" autoriem. Tomēr visam pāri ir pati mūzika, ko Vasks no "pusaudža gados" dominējošās avangardiskās valodas ar vērā nemamu sonorikas un aleatorikas piešprici pratis pārkausēt apcerīgā, nosvērtā briedumā. ***The Fruit of Silence*** (Klusuma auglis) ir Šlēzvigas Holšteinas festivāla pasūtinājums. Darbs sacerēts 2013. gadā, un opusa pirmā versija tapa korim *a cappella*. Šī ir otrā versija – korim un klavierēm. Īsi un kodolīgi skan Mātes Terēzes vārdi: *Klusēšanas auglis ir lūgšana. Lūgšanas auglis ir ticība. Ticības auglis ir mīlestība. Mīlestības auglis ir kalpošana. Kalpošanas auglis ir miers.*

Un Pēteris Vasks piebilst: *Tā ir pavismi klusa meditācija par ceļu. Uz šī ceļa stabīniem ir piecas norādes – lūgšana, ticība, mīlestība, kalpošana, miers. Ar šo darbu vēlos atgādināt par šāda ceļa esamību.*

Ierakstā solista ampluā dzirdam četras Radio kora dziedātājas. **Agate Burkina**, diplomēta vijolniece, ir viena no kora jaunākajām dziedātājām – tikai pāris sezonas viņa dzied plecu pie pleca ar Radio kora skanīgāko un pieredzē bagātāko soprānu **Ievu Ezereti**. **Dace Strautmane** ir altu grupas *lokomotive* – izcila mūziķe ar skanīgu balsi un apjomīgu pieredzi. Savukārt **Līga Paegle** kora altiem piepulgējusies nesen, un šķiet, ka pianistes / koncermeistares karjerai nu būs jākonkurē ar solistes karjeru.

Čelliste **Guna Šnē** ir Valsts kamerorķestra *Sinfonietta Rīga* čelu grupas koncertmeistare. Pēc studijām Eleonoras Testeļecas klasē Rīgā, Guna Šnē devās uz Hansa Eislera Berlīnes Mūzikas augstskolu, kur papildinājās čella un kamermuzicēšanas klasēs. 2010. gadā kopā ar pianistu Rūdolfu Vanku viņa guva uzvaru 17. starptautiskajā Johannesa Brāmsa kamermūzikas konkursā Austrijā. Bet ikdienā kamermūzikas *izpriečām* Guna Šnē nododas dāmu trio *Art-i-shock*.

Pianista **Vestarda Šimkus** vārds noteikti nav svešs tiem, kas interesējas par klaviermūziku. Viņš regulāri koncertē Latvijā un pasaulei, strādā pie interesantu klavierprogrammu ieskaņošanas, kā arī aizraujas ar kompozīciju. Vestarda Šimkus skolotāju vidū ir gan Lazars Bermans un Dmitrijs Baškirovs, gan arī Daniels Pollaks un Vadims Suhanovs. V. Šimkus ir vairāku prestižu konkursu laureāts, kā arī Lielās Mūzikas balvas ieguvējs.

Latvijas Radio koris (1940) ir viens no labākajiem Eiropas kamerkoriem, kura augstā muzikālā kultūra, inteliģence un unikālā skaņu bagātība – no kristālisku pilienu dzidruma, orķestrālu krāsu varenības līdz cilvēka balss robežu pārvarēšanai padarījusi to par īpašas skaniskās firmas zīmi pasaules kormūzikas kartē. No 1992. gada Latvijas Radio korī strādā divi diriģenti – tā mākslinieciskais vadītājs, galvenais diriģents Sigwards Klava un diriģents Kaspars Putniņš.

Koris aptver plašu muzikālo repertuāru, taču nozīmīgākais uzsvars tiek likts uz latviešu mūzikas atskanojumiem un ieskaņojumiem, jaunu tehnisku

un tehnoloģisku meklējumu robežu paplašināšanu, kas komponistiem un klausītājiem paver citādu izpratni par cilvēka balss iespējām un kori kā organismu.

Radio koris uzstājies daudzviet pasaulē, piedalījies prestižos pasaules mūzikas festivālos un viesojies zināmākajās Eiropā, Amerikas Savienoto Valstu un Austrālijas koncertzālēs.

Līdzās aptuveni sešdesmit koncertiem Latvijā un pasaulē ik gadu, vidēji četras reizes gadā Radio koris laiž klajā kādu no ieskaņojumiem, sadarbojoties ar tādiem skanu ierakstu namiem kā *ECM*, *Hyperion Records*, *BIS*, *GB Records*, *Ondine*, *Naïve*. Par *ECM* izdoto igauņu komponista Arvo Perta mūzikas albumu *Adam's Lament*, kura ierakstā diriģenta Tenu Kaljustes vadībā piedalījušies arī *Sinfonietta Rīga*, *Vox Clamantis*, Igaunijas Filharmonijas kamerkoris un Tallinas kamerorķestris, Radio koris 2014. gadā tika novērtēts ar prestižo *Grammy* mūzikas balvu kategorijā *Labākais kora sniegums*.

Sigwards Klava (1962) ir viens no Latvijas ievērojamākajiem diriģentiem, kurš ikdienā aizraujas arī ar ierakstu producēšanu un diriģēšanas pedagoģiju. Jau vairāk nekā divdesmit gadu S. Klava ir Latvijas Radio kora mākslinieciskais vadītājs un galvenais diriģents. Un tieši viņa mērķtiecīgā darba rezultātā koris izveidojies par starptautiski pazīstamu vokāli spilgtu vienību, kur katrs dziedātājs ir radoša individualitāte. Sigvardam Klavam piemīt milzīgas darba spējas: viņš ir teicams darbu rīkotājs, neizsīkstošs ideju ģenerētājs un jaunu ceļu meklētājs, viņš vairākkārt bijis Dziesmu svētku virsdiriģents un nu jau skolo jauno diriģēntu paaudzi, būdams profesors J. Vitola Latvijas Mūzikas akadēmijas Kordiriģēšanas katedrā. Par radošo darbību S. Klava ieguvis Latvijas Republikas Ministru kabineta balvu, kā arī vairākkārt saņēmis profesionālo sasniegumu augstāko novērtējumu Latvijas mūzikā – Lielo mūzikas balvu.

Kristaps Pētersons

Maija Einfelde

Juris Karlsons

Santa Ratniece

Ēriks Ešenvalds

Mārtiņš Viļums

Pēteris Vasks